

ΠΑΚΕ ΑΤΤΙΚΗΣ 2011
ΣΕΝΑΡΙΟ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΜΕ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
Χρυσάνθη Κουμπάρου, ΠΕ02

A1) ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

1. ΤΙΤΛΟΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Πόλεμος ή ειρήνη: αναπάντητο δίλημμα;

2. ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Γνωστικό/ά αντικείμενα του σεναρίου

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα (Πρωτότυπο), Νεοελληνική Γλώσσα, Ιστορία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

Ιδιαίτερη περιοχή του γνωστικού αντικειμένου

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου: Ενότητα 4, *Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης*, (Α μέρος, Κείμενο), Ισοκράτης, Περί ειρήνης 19-21, Ο.Ε.Δ.Β., σ. 30-32¹.

Συμβατότητα με το ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ

Τόσο η επιλογή του κειμένου όσο και η προτεινόμενη διδακτική προσέγγισή του είναι απόλυτα συμβατές με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ) της Γ΄ Γυμνασίου και το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ).

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος της *Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας* (Α.Ε.Γ.) είναι η ανάδειξη της σημασίας του αρχαίου ελληνικού κόσμου και η κατανόησή του. Επίσης, η επικοινωνία με τα πνευματικά και καλλιτεχνικά επιτεύγματά του. Ακόμα, ένας ακόμη ουσιαστικός σκοπός του μαθήματος είναι η επισήμανση και η αξιολόγηση των διαχρονικών ιδεών και αξιών του ελληνικού πολιτισμού. Όλα αυτά επιτυγχάνονται με τη μελέτη / εξοικείωση με την αρχαία ελληνική γλώσσα με αφετηρία την ερμηνεία κειμένων της. Η μελέτη των αρχαίων κειμένων ως φορέων εθνικών, οικουμενικών και διαπολιτισμικών αξιών διευρύνει τα όρια της εμπειρίας και ευαισθησίας των μαθητών/τριών και τους καθιστά ικανούς να αξιοποιούν ενεργητικά/κριτικά τη γνώση².

Ειδικότερα, στο πλαίσιο του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών, ως άξονας γνωστικού περιεχομένου προβλέπεται η πρόσληψη και η κατανόηση εύληπτου και ενδιαφέροντος αρχαίου κειμένου και η απόδοσή του σε νεοελληνικό λόγο³.

Η ενότητα 4 του σχολικού βιβλίου, *Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης*, προσεγγίζει το επίκαιρο πάντα θέμα της ειρήνης και μπορεί να διεγείρει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών, προσφέρει τη δυνατότητα δημιουργικής ανάγνωσης, ερμηνείας και κριτικής και επιτρέπει τόσο την εφαρμογή σύγχρονων τεχνικών διδασκαλίας και μάθησης όσο και τη διαθεματική προσέγγιση⁴. Στο πλαίσιο των ενδεικτικών προτεινόμενων διαθεματικών δραστηριοτήτων εντάσσονται αυτές που πραγματοποιούνται στην ιδιαίτερη περιοχή του γνωστικού αντικειμένου. Επιπρόσθετα, η συγκεκριμένη διδακτική ενότητα προσφέρει τη δυνατότητα

¹ Βλ. ΥΠΕΠΘ, Π.Ι., *Αρχαία Ελληνική Γλώσσα*, εκδ. Ο.Ε.Δ.Β. 2010, σ. 30 -37.

² Βλ. ΥΠΕΠΘ, Π.Ι., *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών Προγραμμάτων Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για την υποχρεωτική εκπαίδευση*, Φ.Ε.Κ. 303/13-03-03, τχ. Β΄, σ. 3808 κεξ.

³ Βλ. ό.π., σ. 3813.

⁴ Βλ. ό.π., σ. 3814.

προσέγγισής της με την αξιοποίηση εναλλακτικών υποστηρικτικών μέσων, όπως οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) και το διαδίκτυο.

3. α) ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Οι προαπαιτούμενες γνώσεις είναι ποικίλες. Οι μαθητές πρέπει να γνωρίζουν τα παρακάτω: α) τα γλωσσικά στοιχεία της Α.Ε.Γ. που έχουν διδαχθεί τις δύο προηγούμενες χρονιές, όπως επίσης β) τα γραμματικά φαινόμενα και γ) τα συντακτικά φαινόμενα και δ) τα εργαλεία του Η/Υ που θα χρησιμοποιηθούν, ώστε να εξασφαλιστεί η δυνατότητα εφαρμογής των δραστηριοτήτων που περιγράφονται στα φύλλα εργασίας.

β) ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ

Οι προαπαιτούμενες γνώσεις για τον εκπαιδευτικό είναι ποικίλες. Ο καθηγητής πρέπει να γνωρίζει τα παρακάτω: α) το ΔΕΠΣ και ΑΠΣ για το μάθημα Α.Ε.Γ., β) τη γραμματολογία Α.Ε. και ιδιαίτερα τα σχετικά με τον Ισοκράτη, γ) το ίδιο το κείμενο, δ) τα εργαλεία του Η/Υ που θα χρησιμοποιηθούν, ώστε να εξασφαλιστεί η δυνατότητα εφαρμογής των δραστηριοτήτων που περιγράφονται στα φύλλα εργασίας.

4. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Γενικός σκοπός

Η ανάγνωση και η ερμηνευτική προσέγγιση του αρχαιοελληνικού κειμένου δίνει τη δυνατότητα για διαμόρφωση σκεπτόμενων δρώντων ατόμων, ικανών να κατανοήσουν τις πληροφορίες και τα δεδομένα του κόσμου και να παρεμβαίνουν στις διαδικασίες της συγκρότησής του. Ταυτόχρονα, επιτυγχάνεται η συγκινησιακή βιωματική συμμετοχή και ανταπόκριση του αναγνώστη.

Επιμέρους στόχοι ως προς το γνωστικό αντικείμενο και ως προς τη μαθησιακή διδασκαλία

A. Διδακτικοί στόχοι

Οι μαθητές/τριες:

1. Να γνωρίσουν ένα ρητορικό κείμενο του Ισοκράτη, το οποίο έχει τη μορφή προτρεπτικού λόγου.
2. Να αντιληφθούν τα πολλαπλά πλεονεκτήματα της ειρήνης για τη ζωή και την πρόοδο ενός λαού και, αντίστοιχα, τα προβλήματα που προξενεί ο πόλεμος.
3. Να συνειδητοποιήσουν τη διαχρονική ισχύ των επιχειρημάτων που προβάλλει ο ρήτορας και να σχολιάσουν πολυπρισματικά τις διάφορες πτυχές τους.

B. Παιδαγωγικοί στόχοι

Οι μαθητές/τριες:

1. Να καταστούν ικανοί να προσλάβουν τα ερεθίσματα που δέχονται από το κείμενο, όχι με την έννοια απλώς της καταγραφής γνώσεων, αλλά της μεταβολής στη διανοητική και συναισθηματική τους κατάσταση.
2. Να διαμορφώσουν τις προσωπικές τους στάσεις και πεποιθήσεις απέναντι σε βασικά ζητήματα της ατομικής και κοινωνικής ζωής και να υποβοηθηθούν στη συγκρότηση του δικού τους αξιακού συστήματος.
3. Να ασκηθούν στη συνεργασία μέσω της διδασκαλίας σε ομάδες και ταυτόχρονα να κατανοήσουν ότι η επιστημονική προσέγγιση προϋποθέτει ανακάλυψη, σύγκριση, σύνθεση, συνεργασία, αλλά και μεσολάβηση του ερευνητικού υποκειμένου.
4. Να συνθέτουν το δικό τους προφορικό και γραπτό λόγο.

5. Να καταστούν ικανοί να αυτοαξιολογούνται.

Γ. Στόχοι σε σχέση με ΤΠΕ

Οι μαθητές/τριες:

1. Να εξοικειωθούν και να αξιοποιήσουν τις ποικίλες χρήσεις των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία, καλλιεργώντας σχετικές δεξιότητες.

Συγκεκριμένα, να εξοικειωθούν στη χρήση ηλεκτρονικών λεξικών και δικτυακών πηγών (νέος γραμματισμός). Να εξοικειωθούν στο διαδικτυακό μαθησιακό περιβάλλον και τη διαδικτυακή ερευνητική διαδικασία με βάση συγκεκριμένα ζητούμενα, ώστε να εργάζονται κριτικά και επιλεκτικά (κριτικός γραμματισμός). Να αναπτύξουν την ικανότητα παραγωγής γραπτού λόγου σε περιβάλλον προγραμμάτων επεξεργασίας κειμένου και να αξιοποιήσουν το επεξεργαστή κειμένου ως μέσο δημιουργικής γραφής. Να αντιλαμβάνονται την υποκειμενικότητα του κειμένου μέσω της ρευστότητας του ψηφιακού κειμένου, τις τεχνικές κατασκευής του κειμενικού νοήματος και τη δραστηριότητα της γλώσσας. Να καταστούν ικανοί να κατανοούν τα πολυτροπικά κείμενα και να αντιλαμβάνονται τον τρόπο επικοινωνίας των ποικίλων σημειωτικών πόρων. Να δημιουργήσουν ψηφιακό φάκελο για τη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα, ο οποίος στην πορεία του διδακτικού έτους, εμπλουτιζόμενος, θα μπορούσε να εξελιχθεί σε ψηφιακό αρχείο για το μάθημα της Α.Ε.Γ.

Όλοι οι παραπάνω στόχοι (διδασκτικοί, παιδαγωγικοί, στόχοι σε σχέση με ΤΠΕ), με τις ποικίλες μεθόδους και τις διαφορετικές τεχνικές, συνυπηρετούν τις γενικές αρχές της εκπαίδευσης, ώστε τα εκπαιδευόμενα άτομα να καταστούν ικανά να αντιμετωπίζουν με επιτυχία προβλήματα και επιπλέον να διαμορφώνουν άποψη και να λειτουργούν ως υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο και απαιτητικό κοινωνικό περιβάλλον⁵.

5. ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΛΟΓΙΣΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (ΤΠΕ)

Όπως προκύπτει από τους παραπάνω στόχους, η χρήση των ΤΠΕ είναι άρρηκτα συνυφασμένη με την πραγματοποίηση του σεναρίου, ώστε η πρόσληψη του έντυπου κειμένου να επιτευχθεί πολυστρωματικά.

Εξοπλισμός

Ο εξοπλισμός της σχολικής τάξης με διαδραστικό πίνακα και ατομικούς φορητούς Η/Υ των μαθητών (με ασύρματη σύνδεση) που τους χορηγήθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας το σχολικό έτος 2009-2010.

6. ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Ωρα έναρξης: 5^η διδακτική ώρα

Διάρκεια: 2 ώρες (και 3η ώρα επικουρικά και προαιρετικά στο πλαίσιο του μαθήματος της Πληροφορικής με την εποπτεία του καθηγητή ΠΕ19).

7. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Οι μαθητές θα προσεγγίσουν το κείμενο *Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης* και θα έχουν τη δυνατότητα δημιουργικής ανάγνωσης, ερμηνείας και κριτικής του θέματος, με βάση την εφαρμογή σύγχρονων τεχνικών διδασκαλίας και μάθησης όσο και τη διαθεματική προσέγγιση. Παράλληλα θα εφαρμόσουν τις ποικίλες χρήσεις των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία. Βλ. αναλυτικά εδώ στο 2.

⁵ Βλ. ΦΕΚ 303/13-03-2003.

8. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Οι μαθητές, όπως έχω διαπιστώσει από την εμπειρία μου και όπως καταγράφεται και στις βιβλιογραφικές πηγές, εκδηλώνουν έντονο ενδιαφέρον, όταν αναζητούν, συλλέγουν, επεξεργάζονται πληροφορίες και παρουσιάζουν το έργο τους μέσα από τη διαδικασία επίλυσης προβλήματος. Οι διαπιστωμένες αυτές αντιλήψεις τους λαμβάνονται υπόψη, ως βασικές συνιστώσες, για το σχεδιασμό των δραστηριοτήτων.

9. ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΜΕ ΤΟ ΑΠΣ

Βλ. εδώ, 2.

10. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Το τμήμα οργανώνεται σε τέσσερις ομάδες ώστε να χρησιμοποιηθούν επαρκώς οι ψηφιακοί πόροι. Η τελική φάση πραγματοποιείται με ολομέλεια.

Για να διασφαλιστεί η διαδικασία, έχει προηγηθεί συνεργασία του φιλόλογου με τον καθηγητή πληροφορικής, ώστε οι μαθητές να έχουν εξοικειωθεί με ψηφιακούς πόρους του είδους που θα χρησιμοποιηθούν και να έχει κατακτηθεί η γνώση των εργαλείων που χρησιμοποιούνται για τη συμπλήρωση των φύλλων εργασίας.

11. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

Αναφορά της εκπαιδευτικής μεθόδου-τεχνικής που θα χρησιμοποιηθεί.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος οι περισσότερες διαδικασίες γίνονται με κέντρο τον μαθητή, όχι τον δάσκαλο. Ο φιλόλογος λειτουργεί πρωτίστως καθοδηγητικά και συμβουλευτικά, με σκοπό η ανάγνωση του κειμένου να επιτευχθεί πιο συμμετοχικά. Γι' αυτό η προσέγγιση της διδακτικής ενότητας πραγματοποιείται με ποικίλες μεθόδους και τεχνικές:

- ◆ Ερμηνευτική μέθοδος: αποκρυπτογράφηση του βιωματικού πίσω από τη γλώσσα με άξονες τον ιδεολογικό, τον κειμενικό και τον αναγνώστη-μαθητή.
- ◆ Διερευνητική / Ανακαλυπτική πορεία οικοδόμησης της γνώσης: οι μαθητές αναζητούν, συλλέγουν, επεξεργάζονται πληροφορίες και παρουσιάζουν το έργο τους μέσα από τη διαδικασία επίλυσης προβλήματος.
- ◆ Επικοινωνιακή: οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν ενεργά στην πραγμάτωση των δραστηριοτήτων, χρησιμοποιώντας και προηγούμενες γνώσεις.
- ◆ Ομαδοσυνεργατική: οι ρόλοι και οι εργασίες επιμερίζονται και παράγονται ομαδικές εργασίες.

A2) ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

12. ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

α) Περιγραφή των επιμέρους δραστηριοτήτων

Πρώτη διδακτική ώρα

Αφόρμηση

Προβάλλονται στο διαδραστικό πίνακα, μέσω διαδικτύου, άρθρα εφημερίδων και της unicef που αναφέρονται στους στρατιωτικούς εξοπλισμούς στην Ελλάδα και

στα [παιδιά θύματα πολέμων και ένοπλων συρράξεων](#). Στη συνέχεια, με καταγιισμό ιδεών, τίθεται ο προβληματισμός για τα γενεσιουργά αίτια του πολέμου και τα δεινά του. Απαριθμούνται από τους μαθητές γνωστοί πόλεμοι, στους οποίους έχει εμπλακεί η Ελλάδα και άλλες χώρες.

Παρουσίαση του νέου

α) Γίνεται η πρώτη προσέγγιση για το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το κείμενο (τόπο, χρόνο, υπόθεση) με την αξιοποίηση του εισαγωγικού σημειώματος. Επίσης, γίνεται σύντομη αναφορά στον Ισοκράτη.

β) Ακολουθεί ανάγνωση του κειμένου από τη φιλόλογο, ενώ οι μαθητές παρακολουθούν από το σχολικό βιβλίο που βρίσκεται αναρτημένο στο [ψηφιακό σχολείο](#). Μετά, γίνεται προσπέλαση των γλωσσικών σχολίων και με στοχευμένες ερωτήσεις ώστε να ανασυρθεί η προηγούμενη γνώση, επιβεβαιώνεται η γενική κατανόηση και ανιχνεύονται οι πρώτες αντιδράσεις.

γ) Στη συνέχεια επιχειρείται μια δεύτερη ανάγνωση του κειμένου και απόδοση του περιεχομένου με τη βοήθεια των μαθητών, οι οποίοι παράλληλα συμβουλευονται τα γλωσσικά σχόλια του κειμένου.

δ) Με αφετηρία το νόημα αναζητείται και αναδεικνύεται η δομή και ο τρόπος συγκρότησης του κειμένου. Έτσι, διακρίνονται τα τρία μέρη - ενότητες του και μέσω του διαδραστικού πίνακα το κείμενο χωρίζεται σε αντίστοιχες τρεις «παραγράφους».

Διάκριση σε ομάδες και Επεξεργασία του κειμένου

Η συγκρότησή τους συνιστά προδιδασκτική ενέργεια⁶. Δημιουργούνται τέσσερις ομάδες με 4-5 μαθητές / μαθήτριες η καθεμία. Δίνονται ηλεκτρονικά τα φύλλα εργασίας και αρχίζει η επεξεργασία του κειμένου.

Πρώτη και δεύτερη διδακτική ώρα

Επεξεργασία του κειμένου

Η επεξεργασία του κειμένου πραγματοποιείται μέσα από τις ομάδες με βάση τα τέσσερα φύλλα εργασίας που αξιοποιούνται μέσω ατομικών Η/Υ, στους οποίους έχει περαστεί από USB, εκ των προτέρων, το σχετικό υλικό:

Α' ομάδα: Φύλλο εργασίας Α'

Β' ομάδα: Φύλλο εργασίας Β'

Γ' ομάδα: Φύλλο εργασίας Γ' και

Δ' ομάδα: Φύλλο εργασίας Δ'

Στα φύλλα εργασίας δίνονται σαφείς οδηγίες για τις ενέργειες που πρέπει να κάνουν τα μέλη της κάθε ομάδας. Επιπλέον εμπεριέχεται το πρωτότυπο κείμενο σε επεξεργάσιμη μορφή με διακριτά τα τρία μέρη του. Η κάθε ομάδα μελετάει το κείμενο τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς τη μορφή, με βάση τις δραστηριότητες των φύλλων εργασίας και επιχειρείται η πρόσληψη του αποσπάσματος μέσω ποικίλων σημειωτικών πόρων.

Συγκεκριμένα, με εργαλείο τον επεξεργαστή κειμένου, που ευνοεί τον πειραματισμό με τις λέξεις και τη δομή του κειμένου, αναδεικνύοντας στοιχεία της δομής του, αξιοποιούνται τα θεματικά κέντρα του αποσπάσματος. Έτσι, οι μαθητές καθώς επεξεργάζονται τις σχετικές δραστηριότητες των Φύλλων εργασίας (χωρίς να απαιτείται η σχετική ορολογία της γραμματικής και του συντακτικού), αναγνωρίζουν

⁶ Βλ. Η. Ματσαγγούρας, *Στρατηγικές διδασκαλίας: Η κριτική σκέψη στη διδακτική πράξη*, εκδ. Gutenberg 2002.

ή μαθαίνουν γλωσσικούς τύπους και κατανοούν το ρόλο τους στο κείμενο, προσεγγίζουν τις δομές φράσεων και συνειδητοποιούν τη λειτουργία τους στο απόσπασμα, σε σχέση με τις προθέσεις του συγγραφέα.

Επίσης, με αφετηρία συγκεκριμένες ερωτήσεις κατανόησης και ερμηνευτικής προσέγγισης και τις σχετικές λέξεις του κειμένου που έχουν ήδη επισημάνει οι μαθητές με τον επεξεργαστή, διερευνώνται οι βασικές έννοιες και τα θέματα που θίγονται στο κείμενο: το θέμα της ευτυχισμένης πόλης, των συνεπειών του πολέμου και των αγαθών που προσφέρει η ειρήνη.

Επιπλέον, οι ομάδες αναζητούν από δικτυακούς τόπους και καταγράφουν γνωμικά για την ευτυχία και τον πόλεμο, εντοπίζουν εικαστικό υλικό και φωτογραφίες που αναφέρονται στην ειρήνη και τον πόλεμο, προσεγγίζουν την υπόθεση της *Ειρήνης* του Αριστοφάνη, διαβάζουν το ποίημα *Ειρήνη* του Γ. Ρίτσου και συζητούν και περιγράφουν τις ενέργειες και τις δραστηριότητες των ανθρώπων σε περίοδο ειρήνης και σε περίοδο πολέμου.

Σύνθεση / Παρουσίαση αποτελεσμάτων εργασιών

Στη συνέχεια, οι ομάδες με βάση το υλικό που έχουν συγκεντρώσει τα μέλη τους, διαμορφώνουν τα τελικά τους πορίσματα και τα ανακοινώνουν στην ολομέλεια. Η παρουσίαση των πορισμάτων γίνεται μέσω του διαδραστικού πίνακα. Οι μαθητές ανταλλάσσουν τις απόψεις τους σχετικά με τα παραπάνω θέματα και τοποθετούνται κριτικά. Μετά, η καθηγήτρια διαβάζει το κείμενο του Ισοκράτη από το πρωτότυπο, ενώ προβάλλεται στο διαδραστικό πίνακα η μετάφρασή του από την [πύλη για την ελληνική γλώσσα](#). Τέλος, το μάθημα κλείνει με προβολή βίντεο από το [youtube](#) στο οποίο τραγουδάει ο Γ. Ζουγανέλης το τραγούδι «ειρήνη όχι πόλεμος» με τη συνοδεία παιδικής χορωδίας.

Τρίτη διδακτική ώρα / επιβλέπων καθηγητής ΠΕ19 (προαιρετικά)

Την επόμενη ώρα (7^η διδακτική) στο εργαστήριο πληροφορικής, μετά από συνεννόηση και συνεργασία με τον καθηγητή της πληροφορικής, οι μαθητές θα παρακολουθήσουν από την εκπαιδευτική τηλεόραση απόσπασμα θεατρικής παράστασης του έργου [Ειρήνη](#) του Αριστοφάνη και θα παρακολουθήσουν βίντεο σχετικά με τον πόλεμο και την ειρήνη. Ο σκοπός είναι να διαμορφώσουν και να διατυπώσουν ευκολότερα την άποψη τους για το θέμα της εργασίας που δίνεται για το σπίτι.

β) Εκπαιδευτική μέθοδος-τεχνική/ Αιτιολόγηση

Η μελέτη κειμένων που προβάλλουν τη σπουδαιότητα του αρχαίου κόσμου δεν προσεγγίζει απλώς γνώσεις ή ιδεολογίες, αλλά ανοίγει προοπτικές για την κριτική κατανόηση των παραμέτρων που συγκροτούν την οποιαδήποτε πραγματικότητα. Με μία όμως παραδοσιακή δασκαλοκεντρική διδασκαλία που επικεντρώνεται στους γραμματικούς και συντακτικούς κανόνες, προδίδεται ο ανθρωπογνωστικός σκοπός του μαθήματος. Μέσα από τα «κατάλοιπα στοιχεία» που αποτυπώνονται στο αρχαίο κείμενο, ο μαθητής πρέπει να κατανοήσει την ανθρωποκεντρική διάσταση του αρχαίου κόσμου και να συναντήσει τις διαχρονικές ανθρωπιστικές ιδέες και αξίες του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Επομένως, αν δε μετατοπιστεί το κέντρο βάρους της διδασκαλίας από την παροχή γνώσεων στην ενεργητική και κριτική μάθηση, τότε ελλοχεύει ο κίνδυνος ο ιστορικός ορίζοντας του κειμένου να εγκλωβίσει τον ορίζοντα του μαθητή. Με αυτό τον τρόπο, θα μπορούσε το αρχαίο κείμενο που διδάσκεται

ενταγμένο στο ιστορικό, πολιτιστικό και κοινωνικό πλαίσιο παραγωγής τους, να διαδραματίσει το ρόλο του εκτελεστή μιας αναπαραγωγής μιας συγκεκριμένης ιδεολογίας στο σύνολό της. Όμως, έτσι πώς θα μπορούσε η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών να απελευθερώσει τη σκέψη και τις δυνάμεις των μαθητών, ώστε να αναζητήσουν νέες λύσεις για τα σύγχρονα προβλήματα; Πώς θα διασφαλιζόταν η απελευθέρωση της διδασκαλίας από τις εκάστοτε ιστορικές συγκυρίες ή τις εθνικές σκοπιμότητες; Η απάντηση είναι μία διδασκαλία που ναι μεν στηρίζεται στην ερμηνευτική μέθοδο αλλά από την πρώτη φάση της διδασκαλίας μέχρι το τέλος ακολουθεί μια διερευνητική / ανακαλυπτική πορεία οικοδόμησης της γνώσης, κατά την οποία οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν ενεργά στην πραγμάτωση των δραστηριοτήτων, χρησιμοποιώντας και προηγούμενες γνώσεις. Η αξιοποίηση των υπηρεσιών των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας ενισχύει δραστικά τη διερευνητική πορεία. Επιπρόσθετα, σε συνδυασμό με τη διδασκαλία σε ομάδες διευκολύνει τη διαφοροποιημένη πρόσληψη της γνώσης και βοηθάει σε μεγαλύτερο βαθμό την ανάπτυξη της κριτικής και τη διατύπωση της προσωπικής άποψης.

Τελικά, με αυτές τις εκπαιδευτικές μεθόδους-τεχνικές, η προσδοκία ότι οι μαθητές μας θα γίνουν ικανοί να διαμορφώνουν άποψη και να λειτουργούν ως υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο και απαιτητικό κοινωνικό περιβάλλον, προβάλλει ως ισχυρή.

γ) Διδακτικό υλικό/μέσα

- 1) Αίθουσα με Διαδραστικό πίνακα
- 2) Ατομικοί Η/Υ
- 3) Διαδίκτυο
- 4) *Αρχαία Ελληνική Γλώσσα*, εκδ. Ο.Ε.Δ.Β., ψηφιακό βιβλίο
- 5) Φύλλα εργασίας

13. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Χρησιμοποιούνται τέσσερα φύλλα εργασίας, εκτός λογισμικού, ένα για κάθε ομάδα. Στις δραστηριότητες που περιγράφονται στα φύλλα αυτά εγγράφονται οι στόχοι της διδακτικής ενότητας, όπως διατυπώνονται παραπάνω (βλ. εδώ 4). Τα φύλλα εργασίας κατατίθενται εδώ, στο τέλος.

14. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Διαμορφωτική αξιολόγηση και αναστοχαστική διαδικασία κατά τη διάρκεια εφαρμογής του σεναρίου. Συγκεκριμένα, η επεξεργασία του κειμένου ολοκληρώνεται με μία διαδικασία κριτικού αναστοχασμού, με βάση τους άξονες πρόσληψης του συγκεκριμένου κειμένου και τα πορίσματα των μαθητών. Οι μαθητές καταθέτουν και συζητούν τις προσωπικές τους απόψεις για τα θέματα που προσέγγισαν. Έτσι, αποκαλύπτεται ο βαθμός οικειώσης των παιδιών με το κείμενο και αναδεικνύονται απόψεις και στάσεις τους.

Μέσα από αυτή τη διαδικασία ο φιλόλογος μπορεί να επιβεβαιώσει ή να αναπροσαρμόσει τις μεθόδους του. Επιπρόσθετα, κατά την πορεία όλων των φάσεων του σεναρίου ο καθηγητής παρακολουθώντας τους μαθητές, τους αξιολογεί μέσα από όλη τη διαδικασία, τη συμμετοχή, την εξάσκηση τη συνεργασία, το συνολικό αποτέλεσμα και το παραγόμενο προϊόν. Έτσι, εκτιμάει τις δυνατότητες τους με βάση το τρίπτυχο τι γνώριζαν πριν, τι χρειάστηκε να μάθουν και ποιες οι τελικές τους αντιλήψεις. Με την εργασία για το σπίτι επιβεβαιώνονται τα παραπάνω.

15. ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Δίνεται στους μαθητές μία ατομική εργασία με θέμα τη σύνταξη μιας δικής τους μορφής πολιτικού φυλλαδίου με θέμα την αναγκαιότητα εγκαθίδρυσης ειρήνης ή πόλεμου.

16. ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Το σενάριο θα μπορούσε να πάρει τη μορφή project με διαθεματική προσέγγιση. Στο πλαίσιο αυτό θα υπήρχε η δυνατότητα να μελετηθούν ως παράλληλα κείμενα, έργα της αρχαίας και νέας ελληνικής ή της ευρωπαϊκής/παγκόσμιας λογοτεχνίας, στα οποία τίθεται το θέμα της ειρήνης/πόλεμου. Επίσης, θα μπορούσαν να προσεγγιστούν πολιτιστικές παραδόσεις άλλων λαών (π.χ. των Βαλκανίων) και να διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο αποτυπώνεται το θέμα. Τέλος, το πρόγραμμα θα έκλεινε με εκπαιδευτική επίσκεψη στο πολεμικό μουσείο της Αθήνας.

Το ίδιο σενάριο θα μπορούσε να διδαχθεί με συνεργατικά εργαλεία Web02, π.χ. Cadmos, εννοιολογικό χάρτη cmap κλπ.

Οι μαθητές θα ήταν δυνατόν να δημιουργήσουν ψηφιακό φάκελο για τη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα, ο οποίος θα εμπλουτιζόταν και με υλικό που θα επέλεγαν μόνοι τους οι μαθητές, αφού είχαν εξοικειωθεί με τον καθηγητή πληροφορικής για την αξιολόγηση ιστοσελίδων. Στην πορεία του διδακτικού έτους, ο ψηφιακός φάκελος, εμπλουτιζόμενος, θα μπορούσε να εξελιχθεί σε ψηφιακό αρχείο για το μάθημα της Α.Ε.Γ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ / ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Γιάννου Τριανταφυλλιά, «Οι ΤΠΕ στο μάθημα των αρχαίων ελληνικών», στο ΙΤΥ, *Επιμόρφωση εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη*, σ.100-123.

ΙΤΥ, *Επιμόρφωση εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη*.

Ματσαγγούρας Ηλίας, *Στρατηγικές διδασκαλίας: Η κριτική στη διδακτική πράξη*, εκδ. Gutenberg, 2002.

ΥΠΑΜΘ, *Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Γυμνάσιο*

ΥΠΕΠΘ, Π.Ι., *Αρχαία Ελληνική Γλώσσα*, Γ΄ Γυμνασίου, εκδ. Ο.Ε.Δ.Β. 2010

ΥΠΕΠΘ, Π.Ι., *Βιβλίο εκπαιδευτικού*, εκδ. Ο.Ε.Δ.Β. 2008.

ΥΠΕΠΘ, Π.Ι., *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών Προγραμμάτων Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για την υποχρεωτική εκπαίδευση*, Φ.Ε.Κ. 303/13-03-03, τχ. Β΄.

Διαδικτυακοί τόποι (τελευταία προσπέλαση 1/11/2011)

- <http://www.enet.gr>
- <http://www.unicef.gr>
- <http://digitalschool.minedu.gov.gr>
- <http://www.greek-language.gr>
- <http://el.wikipedia.org/>
- <http://www.youtube.com/>
- <http://www.gnomikologikon.gr/>
- <http://www.musicheaven.gr/>
- <http://dim-galat.pel.sch.gr/>
- <http://www.ediamme.edc.uoc.gr/>
- <http://www.google.gr>
- <http://www.edutv.gr/>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Α΄

Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης

Ἄρ' οὖν ἂν ἐξαρκέσειεν ἡμῖν, εἰ τὴν τε πόλιν ἀσφαλῶς οἰκοῖμεν καὶ τὰ περὶ τὸν βίον εὐπορώτεροι γιγνοίμεθα καὶ τὰ τε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὁμονοοῖμεν καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκιμοῖμεν; Ἐγὼ μὲν γὰρ ἠγοῦμαι τούτων ὑπαρξάντων τελέως τὴν πόλιν εὐδαιμονήσειν.

Ὁ μὲν τοίνυν πόλεμος ἀπάντων ἡμᾶς τῶν εἰρημένων ἀπεστέρηκεν· καὶ γὰρ πενεστέρους ἐποίησεν, καὶ πολλοὺς κινδύνους ὑπομένειν ἠνάγκασεν, καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαβέβληκεν, καὶ πάντας τρόπους τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς.

Ἦν δὲ τὴν εἰρήνην ποιησώμεθα, μετὰ πολλῆς μὲν ἀσφαλείας τὴν πόλιν οἰκήσομεν, ἀπαλλαγέντες πολέμων καὶ κινδύνων καὶ ταραχῆς, καθ' ἑκάστην δὲ τὴν ἡμέραν πρὸς εὐπορίαν ἐπιδώσομεν, ἀδεῶς γεωργοῦντες καὶ τὴν θάλατταν πλέοντες καὶ ταῖς ἄλλαις ἐργασίαις ἐπιχειροῦντες αἱ νῦν διὰ τὸν πόλεμον ἐκλελοίπασιν. Ὀψόμεθα δὲ τὴν πόλιν διπλασίας μὲν ἢ νῦν τὰς προσόδους λαμβάνουσαν, μεστὴν δὲ γιγνομένην ἐμπόρων καὶ ξένων καὶ μετοίκων, ὧν νῦν ἐρήμη καθέστηκεν. Τὸ δὲ μέγιστον· συμμάχους ἔξομεν ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐ βεβιασμένους, ἀλλὰ πεπεισμένους.

Ἰσοκράτης, Περὶ ειρήνης 19-21

(Ἄν κατά τη διάρκεια της εργασίας σας, σας δυσκολεύει κάποια λέξη του αρχαίου κειμένου για την κατανόηση του νοήματος, ανατρέξτε στο ηλεκτρονικό λεξικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας).

1) Διαβάστε προσεκτικά την **πρώτη ενότητα** του κειμένου.

Ο Ισοκράτης εκφράζει την άποψη πως θα ένοιωθαν όλοι οι συμπολίτες του ευτυχισμένοι, αν ήταν σίγουροι για ορισμένες καταστάσεις στην πόλη τους. Να σημειώσετε με **μεγαλύτερη πράσινη** γραμματοσειρά τα ονοματικά σύνολα του κειμένου που αναφέρονται σε αυτές τις καταστάσεις.

2) Με βάση τα παραπάνω ονοματικά σύνολα που εντοπίσατε να καταγράψετε με δικά σας λόγια ποια είναι τα τέσσερα χαρακτηριστικά μιας ευτυχισμένης πόλης σύμφωνα με τον Ισοκράτη.

α)

β)

γ)

δ)

Συζητήστε τι εννοεί ο Ισοκράτης για κάθε ένα από αυτά. Κρατήστε σημειώσεις με τις απόψεις σας.

3) α) Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα [βικιπαίδεια](#) και διαβάστε τον ορισμό που δίνεται για την ευτυχία.

β) Στη συνέχεια, πλοηγηθείτε σε ιστοσελίδα στην οποία μεταξύ άλλων υπάρχουν καταχωρημένα πολλά **γνωμικά** (δηλαδή εύστοχα και επιγραμματικά διατυπωμένες σχετικές κρίσεις) για την ευτυχία και διαβάστε τα.

γ) Τώρα, αφού συζητήσετε για αυτά, συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα με 4-5 βασικά κριτήρια που εσείς θεωρείτε ότι προσφέρουν ευτυχία στο κράτος και στους πολίτες του.

	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΥΤΥΧΙΑΣ
1	
2	
3	
4	
5	

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Β΄

Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης

Ἄρ' οὖν ἂν ἐξαρκέσειεν ἡμῖν, εἰ τὴν τε πόλιν ἀσφαλῶς οἰκοῖμεν καὶ τὰ περὶ τὸν βίον εὐπορώτεροι γιγνοίμεθα καὶ τὰ τε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὁμονοοῖμεν καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκιμοῖμεν; Ἐγὼ μὲν γὰρ ἠγοῦμαι τούτων ὑπαρξάντων τελέως τὴν πόλιν εὐδαιμονήσειν.

Ὁ μὲν τοίνυν πόλεμος ἀπάντων ἡμᾶς τῶν εἰρημένων ἀπεστέρηκεν· καὶ γὰρ πενεστέρους ἐποίησεν, καὶ πολλοὺς κινδύνους ὑπομένειν ἠνάγκασεν, καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαβέβληκεν, καὶ πάντας τρόπους τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς.

Ἦν δὲ τὴν εἰρήνην ποιησώμεθα, μετὰ πολλῆς μὲν ἀσφαλείας τὴν πόλιν οἰκήσομεν, ἀπαλλαγέντες πολέμων καὶ κινδύνων καὶ ταραχῆς, καθ' ἑκάστην δὲ τὴν ἡμέραν πρὸς εὐπορίαν ἐπιδώσομεν, ἀδεῶς γεωργοῦντες καὶ τὴν θάλατταν πλέοντες καὶ ταῖς ἄλλαις ἐργασίαις ἐπιχειροῦντες αἱ νῦν διὰ τὸν πόλεμον ἐκλελοίπασιν. Ὀψόμεθα δὲ τὴν πόλιν διπλασίας μὲν ἢ νῦν τὰς προσόδους λαμβάνουσαν, μεστὴν δὲ γιγνομένην ἐμπόρων καὶ ξένων καὶ μετοίκων, ὧν νῦν ἐρήμη καθέστηκεν. Τὸ δὲ μέγιστον· συμμάχους ἔξομεν ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐ βεβιασμένους, ἀλλὰ πεπεισμένους.

Ἰσοκράτης, Περί ειρήνης 19-21

(Αν κατά τη διάρκεια της εργασίας σας, σας δυσκολεύει κάποια λέξη του αρχαίου κειμένου για την κατανόηση του νοήματος, ανατρέξτε στο ηλεκτρονικό λεξικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας).

1) α) Διαβάστε προσεκτικά τη **δεύτερη ενότητα** του κειμένου.

Να σημειώσετε με **μεγαλύτερη κόκκινη** γραμματοσειρά τα ρήματα του κειμένου, τα οποία αναφέρονται στις συνέπειες του πολέμου.

β) Όπως διαπιστώνετε, ο συγγραφέας χρησιμοποιεί την οριστική έγκλιση. Τι δηλώνει χρησιμοποιώντας την; Αν δε θυμάστε τη σημασία των εγκλίσεων, μπορείτε να συμβουλευτείτε το συντακτικό σας στο [ψηφιακό σχολείο](#).

Επίσης, διαπιστώνετε ότι κάποια από τα ρήματα βρίσκονται σε χρόνο παρακείμενο. Ποια είναι αυτά; Τι επιδιώκει ο Ισοκράτης χρησιμοποιώντας αυτό τον χρόνο; Αν δε θυμάστε τη σημασία των χρόνων, ανατρέξτε πάλι στο ηλεκτρονικό συντακτικό σας. Σημειώστε τις απαντήσεις σας.

2) Με βάση τα παραπάνω ονοματικά σύνολα που εντοπίσατε να καταγράψετε με δικά σας λόγια ποιες είναι οι πέντε συμφορές του πολέμου για την πόλη σύμφωνα με τον Ισοκράτη.

- α)
- β)
- γ)
- δ)
- ε)

Συζητήστε τι εννοεί ο Ισοκράτης για κάθε ένα από αυτά. Κρατήστε σημειώσεις για τις απόψεις σας.

3) α) Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα [βικιπαίδεια](#) και μελετήστε τον «κατάλογο πολέμων ανά αριθμό θανάτων».

β) Στη συνέχεια πλοηγηθείτε σε ιστοσελίδα στην οποία μεταξύ άλλων υπάρχουν καταχωρημένα πολλά [γνωμικά](#) (δηλαδή εύστοχα και επιγραμματικά διατυπωμένες σχετικές κρίσεις) για τον πόλεμο και την ειρήνη και διαβάστε τα.

γ) Τώρα, αφού συζητήσετε για αυτά, επιλέξτε 6 γνωμικά που νομίζετε ότι είναι εύστοχα και **καταδικάζουν** τον πόλεμο και 6 γνωμικά που τον **εξυμνούν**. β) Στη συνέχεια συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα με τις επιλογές σας.

	ΓΝΩΜΙΚΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ	ΓΝΩΜΙΚΑ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ
1		
2		
3		
4		

5		
6		

δ) Τέλος, συζητήστε τις απόψεις **κατά** ή **υπέρ** του πολέμου και διατυπώστε τη δική σας θέση για τον πόλεμο με επιγραμματικό τρόπο.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Γ΄

Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης

Ἄρ' οὖν ἂν ἐξαρκέσειεν ἡμῖν, εἰ τὴν τε πόλιν ἀσφαλῶς οἰκοῖμεν καὶ τὰ περὶ τὸν βίον εὐπορώτεροι γιγνοίμεθα καὶ τὰ τε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὁμονοοῖμεν καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκιμοῖμεν; Ἐγὼ μὲν γὰρ ἠγοῦμαι τούτων ὑπαρξάντων τελέως τὴν πόλιν εὐδαιμονήσειν.

Ὁ μὲν τοίνυν πόλεμος ἀπάντων ἡμᾶς τῶν εἰρημένων ἀπεστέρηκεν· καὶ γὰρ πενεστέρους ἐποίησεν, καὶ πολλοὺς κινδύνους ὑπομένειν ἠνάγκασεν, καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαβέβληκεν, καὶ πάντας τρόπους τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς.

Ἦν δὲ τὴν εἰρήνην ποιησώμεθα, μετὰ πολλῆς μὲν ἀσφαλείας τὴν πόλιν οἰκήσομεν, ἀπαλλαγέντες πολέμων καὶ κινδύνων καὶ ταραχῆς, καθ' ἑκάστην δὲ τὴν ἡμέραν πρὸς εὐπορίαν ἐπιδώσομεν, ἀδεῶς γεωργοῦντες καὶ τὴν θάλατταν πλέοντες καὶ ταῖς ἄλλαις ἐργασίαις ἐπιχειροῦντες αἱ νῦν διὰ τὸν πόλεμον ἐκλελοίπασιν. Ὀψόμεθα δὲ τὴν πόλιν διπλασίας μὲν ἢ νῦν τὰς προσόδους λαμβάνουσαν, μεστὴν δὲ γιγνομένην ἐμπόρων καὶ ξένων καὶ μετοίκων, ὧν νῦν ἐρήμη καθέστηκεν. Τὸ δὲ μέγιστον· συμμάχους ἔξομεν ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐ βεβιασμένους, ἀλλὰ πεπεισμένους.

Ἰσοκράτης, Περί ειρήνης 19-21

(Ἀν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐργασίας σας, σας δυσκολεῖται κάποια λέξη τοῦ ἀρχαίου κειμένου γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ νοήματος, ανατρέξτε στο ηλεκτρονικό λεξικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας).

1) α) Διαβάστε προσεκτικὰ τὴν **πρῶτη περίοδο τῆς τρίτης ἐνότητος** τοῦ κειμένου.

Ο Ισοκράτης διατυπώνει μια υπόθεση (ἦν δὲ τὴν εἰρήνην ποιησώμεθα). Να επισημάνετε με **μεγαλύτερη μπλε** γραμματοσειρά τα ρήματα που δηλώνουν το αποτέλεσμα αυτής της υπόθεσης.

β) Στη συνέχεια να επισημάνετε με **μεγαλύτερη ροζ** γραμματοσειρά τις μετοχές που δηλώνουν τον τρόπο με τον οποίο θα πραγματοποιηθούν τα αποτελέσματα αυτής της υπόθεσης.

2) Τώρα συζητήστε τι θα κερδίσει η πόλη σύμφωνα με τον Ισοκράτη, πώς δηλαδή θα ωφεληθεί, αν συναφθεί ειρήνη. Κρατήστε σημειώσεις για τις απόψεις σας.

3) α) Επισκεφθείτε τη μηχανή αναζήτησης [google](https://www.google.com) , βρείτε φωτογραφίες σχετικές με την ειρήνη. Επιλέξτε μία ή δύο που νομίζετε ότι αποδίδουν καλύτερα την έννοια της ειρήνης και επικολλήστε την εδώ, πάνω από τον παρακάτω πίνακα.

β) Επισκεφθείτε ιστοσελίδα στην οποία υπάρχει το ποίημα του Γ. Ρίτσου [Ειρήνη](#) . Διαβάστε το και συζητήστε για το πώς περιγράφει ο ποιητής την ειρήνη.

γ) Τώρα, συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα με 5-6 βασικά αγαθά που εσείς θεωρείτε ότι προσφέρει η ειρήνη στους ανθρώπους.

	ΕΙΡΗΝΗ
1	
2	
3	
4	
5	
6	

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Δ΄

Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης

Ἄρ' οὖν ἂν ἐξαρκέσειεν ἡμῖν, εἰ τὴν τε πόλιν ἀσφαλῶς οἰκοῖμεν καὶ τὰ περὶ τὸν βίον εὐπορώτεροι γιγνοίμεθα καὶ τὰ τε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὁμονοοῖμεν καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκιμοῖμεν; Ἐγὼ μὲν γὰρ ἠγοῦμαι τούτων ὑπαρξάντων τελέως τὴν πόλιν εὐδαιμονήσειν.

Ὁ μὲν τοίνυν πόλεμος ἀπάντων ἡμᾶς τῶν εἰρημένων ἀπεστέρηκεν· καὶ γὰρ πενεστέρους ἐποίησεν, καὶ πολλοὺς κινδύνους ὑπομένειν ἠνάγκασεν, καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαβέβληκεν, καὶ πάντας τρόπους τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς.

Ἦν δὲ τὴν εἰρήνην ποιησώμεθα, μετὰ πολλῆς μὲν ἀσφαλείας τὴν πόλιν οἰκήσομεν, ἀπαλλαγέντες πολέμων καὶ κινδύνων καὶ ταραχῆς, καθ' ἑκάστην δὲ τὴν ἡμέραν πρὸς εὐπορίαν ἐπιδώσομεν, ἀδεῶς γεωργοῦντες καὶ τὴν θάλατταν πλέοντες καὶ ταῖς ἄλλαις ἐργασίαις ἐπιχειροῦντες αἱ νῦν διὰ τὸν πόλεμον ἐκλελοίπασιν. Ὀψόμεθα δὲ τὴν πόλιν διπλασίας μὲν ἢ νῦν τὰς προσόδους λαμβάνουσαν, μεστὴν δὲ γιγνομένην ἐμπόρων καὶ ξένων καὶ μετοίκων, ὧν νῦν ἐρήμη καθέστηκεν. Τὸ δὲ μέγιστον· συμμάχους ἔξομεν ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐ βεβιασμένους, ἀλλὰ πεπεισμένους.

Ἰσοκράτης, Περὶ ειρήνης 19-21

(Ἄν κατά τη διάρκεια της εργασίας σας, σας δυσκολεύει κάποια λέξη του αρχαίου κειμένου για την κατανόηση του νοήματος, ανατρέξτε στο ηλεκτρονικό λεξικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας).

1) Διαβάστε προσεκτικά τη δεύτερη και τρίτη περίοδο της τρίτης ενότητας του κειμένου.

α) Να επισημάνετε με **μεγαλύτερη πορτοκαλί** γραμματοσειρά τα ονοματικά σύνολα που δείχνουν πώς θα είναι πλέον η πόλη, αφού θα έχει συναφθεί ειρήνη.

β) Να υπογραμμίσετε στο κείμενο το σημείο στο οποίο ο Ισοκράτης δηλώνει το πιο σημαντικό αποτέλεσμα της σύναψης ειρήνης.

2) Τώρα συζητήστε ποια θα είναι η εικόνα της πόλης σύμφωνα με τον Ισοκράτη σε περίοδο ειρήνης. Κρατήστε σημειώσεις για τις απόψεις σας.

3) α) Επισκεφθείτε ιστοσελίδα στην οποία υπάρχει η υπόθεση της κωμωδίας του Αριστοφάνη *Ειρήνη*. Διαβάστε την και απαντήστε γραπτά γιατί η ειρήνη λέει ότι είναι πικραμένη από τη συμπεριφορά των ανθρώπων.

β) Στη συνέχεια, περιηγηθείτε και μελέτησε το υλικό ιστοσελίδας που αναφέρεται στον πόλεμο και την ειρήνη. Πώς περνούν τη ζωή τους οι ενήλικες και τα παιδιά σε περίοδο ειρήνης και πώς σε περίοδο πολέμου; Συζητήστε σχετικά.

γ) Τώρα, συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα με 10 δραστηριότητες που κάνουν οι άνθρωποι (μικροί και μεγάλοι) σε καιρό ειρήνης και σε καιρό πολέμου.

	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΕΙΡΗΝΗΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΠΟΛΕΜΟΥ
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

B) ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

Το σενάριο πραγματοποιήθηκε σε ένα τμήμα της Γ΄ τάξης, αστικής περιοχής, με 18 μαθητές και μαθήτριες, μετριότατου επιπέδου ως προς την επίδοση, χωρίς καμία εξαίρεση. Εντούτοις, οι μαθητές το παρακολούθησαν με μεγάλο ενδιαφέρον και συμμετείχαν ενεργητικά στη διδακτική διαδικασία. Έτσι, το σενάριο υλοποιήθηκε σύμφωνα με το σχεδιασμό και οι στόχοι που είχαν τεθεί εκπληρώθηκαν.

Βέβαια, παρουσιάστηκαν ορισμένες δυσκολίες που απορρέουν από ποικίλους παράγοντες. Συγκεκριμένα, μια δυσκολία προέκυψε από το γεγονός ότι οι μαθητές δεν είναι εξοικειωμένοι με τις ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες. Γι' αυτό το λόγο οι διεργασίες στις ομάδες συναντούσαν προσκόμματα.

Άλλη δυσκολία εντοπίστηκε στις εδραιωμένες αντιλήψεις, δηλαδή στην παγιωμένη αρνητική στάση των μαθητών απέναντι στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών μετά από τα χρόνια που το διδάσκονται. Η επιφυλακτικότητά τους και η διστακτική συμμετοχή τους μετά την αφόρμηση, δηλαδή μόλις ήρθαν αντιμέτωποι με το αρχαίο κείμενο και την απόδοση του νοήματος, θα ανέτρεπε το σχεδιασμό του σεναρίου, αν δεν ακολουθούσαν οι δραστηριότητες με τα φύλλα εργασίας. Χάρη σε αυτές τις δραστηριότητες η στάση τους απέναντι στο κείμενο και η συμμετοχή τους στην ολομέλεια διαφοροποιήθηκαν σημαντικά.

Μία ακόμα δυσκολία προέκυψε από την ίδια τη φύση των εφήβων. Ως γνωστόν, είναι χαρακτήρες ανυπόμονοι και φιλοπερίεργοι. Αυτά τα χαρακτηριστικά τους επιβεβαιώθηκαν σε ακραίο αρνητικό βαθμό τη στιγμή που άνοιξαν τα φύλλα εργασίας και κατά την ιστοεξερεύνηση. Δηλαδή, παρατηρήθηκε ότι με την πρώτη προσπέλαση των φύλλων, διέτρεξαν όλο το περιεχόμενό τους και επιχείρησαν άνοιγμα όλων των συνδέσμων ή των δικτυακών τόπων που αναφέρονταν στις δραστηριότητες. Αυτή η δυσκολία αντιμετωπίστηκε με άμεσες παρεμβάσεις της καθηγήτριας σε κάθε ομάδα και σχετικές υποδείξεις. Παρατηρήθηκε, επίσης, ότι όταν οι μαθητές επισκέπτονταν μία συγκεκριμένη ιστοσελίδα, επιχειρούσαν, χωρίς να προβλέπεται στο ερώτημα, να προσπελάσουν τους υπερσυνδέσμους της. Η εποπτεία και η διαρκής καθοδήγηση της καθηγήτριας, όπως και η καταγραφή συγκεκριμένων ενεργειών που περιγράφονται βήμα-βήμα στα φύλλα εργασιών δεν νομίζω ότι θα αρκούσαν για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αυτό, αν το τμήμα είχε 23 ή περισσότερους μαθητές. Επιπρόσθετα, πρέπει να επισημανθεί ότι η δυσκολία που συνήθως παρατηρείται κατά τη διαδικασία της παρουσίασης των πορισμάτων και απορρέει από το γεγονός της διάσπασης της προσοχής των μαθητών, ανατράπηκε χάρη στο ότι τα πορίσματα παρουσιάστηκαν μέσω του διαδραστικού πίνακα.

Τέλος, μια δυσκολία απορρέει από τους τεχνικούς παράγοντες, που πάντα μπορεί να ανατρέψουν δομικά στοιχεία του σεναρίου. Για παράδειγμα, ένας ατομικός Η/Υ, στον οποίο μια ομάδα συμπλήρωνε το φύλλο εργασίας, «κόλλησε» και χρειάστηκε η ομάδα να δουλέψει εξ αρχής σε άλλον, εφεδρικό Η/Υ. Ακόμα κάποια ιστοσελίδα που έπρεπε να προσπελαστεί κατά την ολομέλεια, δεν άνοιγε από τον Η/Υ του διαδραστικού πίνακα και άλλα παρόμοια ζητήματα. Αυτές οι τεχνικές δυσκολίες στην πλειοψηφία τους θα είχαν αντιμετωπιστεί, αν η καθηγήτρια είχε διερευνήσει, νωρίτερα, το άνοιγμα όλων των σχετικών με το σενάριο συνδέσμων και διαδικτυακών τόπων από τον συγκεκριμένο Η/Υ.

Η εφαρμογή του σεναρίου ήταν πολύ γόνιμη για την καθηγήτρια, για πολλούς λόγους. Καταρχήν διαπιστώθηκε ότι η επιφύλαξη για το αν αρκεί ο προβλεπόμενος χρόνος για την πραγμάτωση της διδασκαλίας με τις ΤΠΕ, είναι αβάσιμη. Η εξοικείωση των μαθητών μας με τις νέες τεχνολογίες και οι ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες διασφαλίζουν την επάρκεια του διαθέσιμου χρόνου. Επιπλέον,

διαπιστώθηκε ότι οι ενεργητικές και διερευνητικές μέθοδοι μάθησης, που υποστηρίζονται από τις ΤΠΕ, μπορούν να δημιουργήσουν ρωγμές στην αρνητική στάση που εκδηλώνουν οι μαθητές απέναντι στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών. Έχει πολύ μεγάλη σημασία, το γεγονός ότι νιώθουν πως μπορούν να συμμετέχουν ενεργά σε αυτό το μάθημα.

Βέβαια, δε θα πρέπει να διαφύγει ότι απαιτείται πολύς χρόνος για την προετοιμασία του εκπαιδευτικού για την εφαρμογή ενός σεναρίου. Όμως, ίσως αυτό θα συμβαίνει μέχρι να μας γίνει οικεία η όλη αυτή διαδικασία.
